

К.е.н., доцент Скорба О.А.

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Аудит стійкості підприємства – крок до подолання економічної кризи.

Робота присвячена питанням подолання економічної кризи. Досліджено історію виникнення аудиту, розкрито необхідність його проведення, зокрема аудиту стійкості підприємства.

Ключові слова: аудит, зовнішній аудит, аудит стійкості підприємства, криза, криза довіри.

I. Вступ. Криза довіри є складовою будь-якої кризи, в тому числі економічної і виникає вона виключно на основі суб'єктивних вражень. Оскільки, неможливо точно знати кому можна довіряти на сто відсотків, з ким можна співпрацювати без остраху. В цьому випадку, доцільно було б використовувати зовнішній аудит.

II. Постановка задачі. Мета статті - розглянути історію виникнення аудиту, його роль та вплив у світових економіках. Запропонувати шляхи подолання економічної кризи за допомогою аудиту.

III. Результати. Історичною батьківщиною аудиту вважається Англія, де з 1844 р. виходить серія законів про компанії, згідно яких, правління акціонерних компаній зобов'язані запрошувати не рідше одного разу на рік спеціальну людину для перевірки бухгалтерських рахунків і звіту перед акціонерами.

Виникнення аудиту пов'язане з розділенням інтересів тих, хто безпосередньо займається управлінням підприємством і тих, хто вкладає кошти в розвиток його діяльності. Останні не могли, та й не хотіли покладатися лише на ту фінансову інформацію, яку надавали керівники та підлеглі їм бухгалтери підприємства. Досить часті банкрутства підприємств, обман з боку

адміністрації істотно підвищували ризик фінансових вкладень. Акціонери хотіли б бути впевнені в тому, що їх не вводять в оману, що звітність, повністю відображає дійсне фінансове становище підприємства. Для перевірки правильності фінансової інформації та підтвердження фінансової звітності запрошувалися люди, яким, на думку акціонерів, можна було довіряти. Головними вимогами, які висувалися до аудитора, були його бездоганна чесність і незалежність. Знання бухгалтерського обліку не мало спочатку основного значення, проте з ускладненням бухгалтерського обліку необхідною умовою стає і відповідна професійна підготовка аудитора.

Під час світової економічної кризи 1929—1933 рр., значно зросла потреба в послугах бухгалтерів-аудиторів. Разом з тим, вимоги до якості аудиторської перевірки стали більш жорсткими, а після кризи навіть ухвалено певний обсяг інформації, котрий повинен був міститися в річних звітах та обов'язковість публікації цих звітів і висновків аудиторів. Таким чином, аудит став ефективно протистояти шахрайству.

З плином часу світова економіка дуже змінилася, але питання довіри між роботодавцем та вкладником залишається відкритим. Чому ж виникає ситуація, коли аудит не виконує в повній мірі свою основну функцію, не використовується як дієвий механізм, що здатний припинити недовіру бізнесменів та вкладників? Справа в тому, що думка аудитора про достовірність фінансової звітності, не являється думкою про економічну ефективність і фінансову стійкість підприємств. Аудитори лише вивчають та підписують певні документи, тим самим гарантуючи їх достовірність. В даній ситуації було б доцільно провести кваліфікований аналіз достовірної звітності, що дозволило б її користувачам реально оцінити результати економічної діяльності підприємства, перспективи його подальшого розвитку, ефективність менеджменту. Вся ця інформація неодмінно допоможе подолати кризу довіри.

З моменту виникнення аудиту радикальним чином змінився не тільки сам аудит, але й темп життя суспільства. Проте основний принцип складання бухгалтерської звітності за фактом минулої за звітний рік діяльності і її

подальшого аудиту, залишився з тих часів. На сьогоднішній день інформації піврічної давнини, за передуючий цьому півріччю рік, в умовах теперішньої кризи, катастрофічно не вистачає будь-якому керівникові при ухваленні рішення. Адже цілком можливо, що за цей період платоспроможність і фінансова стійкість підприємства могла кардинально змінитися, оскільки підтвердження аудитором фінансової інформації про його стан є констатацією факту. Ось чому, на наш погляд, сучасний аудит не зможе подолати кризи довіри.

До питання подолання кризи довіри потрібно підходити комплексно всім разом – і аудиторам та їх клієнтам, і державі, і суспільству. В даному випадку на аудиторів ляже ще один тягар – відповідальність за швидке здолання кризи. Залишається тільки сподіватися на їх свідомість та професіоналізм, як і тоді у 18 ст., коли сталася перша криза капіталістичної економіки, що розвивалася. Для подолання сьогоднішньої кризи – не першої кризи глобальної економіки, потрібен новий аудит, аудитори, такі аудиторські висновки, які б викликали довіру до суб'єкта перевірки та явно вигідно відрізняли би його від суб'єктів, що не проходили ще таку аудиторську перевірку.

Набуття аудитом нового статусу особливо важливе в Україні на сьогоднішній день. Підприємства найчастіше сприймають аудиторів не як незалежних контролерів, а як своїх консультантів з питань бухгалтерського та податкового обліку.

Новий аудит повинен мати додатковий напрямок дослідження. Аудит достовірності річної фінансової звітності, покликаний висловлювати кваліфіковану думку про фінансовий стан підприємства на звітну дату, а також характеризувати його фінансові показники, виявляючи тенденції в розвитку. Аудит стійкості повинен виявляти ризик клієнта та ризик інвестора, визначити рівень схильності підприємства до банкрутства, адже це його основні задачі. А фінансові документи, бізнес-процеси, бізнес-середовища та ризики пов'язані з ними, аудитори повинні розглядати як об'єкти стійкості. Методи аналізу аудиту стійкості повинні базуватися на підходах, що дозволяють оцінити

перспективи підприємства, з урахуванням даних аналізу за минулий період. Дуже добре було б проводити аудит прогнозної фінансової звітності (бюджетів). Необхідно внести доповнення в існуючі форми фінансової звітності або ввести нові форми звітності, що містять показники поточної і прогнозної стійкості і платоспроможності на прогнозний період, оцінку справедливої вартості активів підприємства, і т. ін.

Таким чином, у користувачів фінансовою інформацією з'явиться можливість ознайомлюватися не тільки з пакетом публічної підтвердженої аудиторами фінансової звітності підприємства і дізнатися як працювало підприємство у минулому, а й про поточну та очікувану платоспроможність і фінансову стійкість певного підприємства. Крім того, аудиторський висновок про результати перевірки фінансової стійкості підприємства також міститиме думку аудитора про можливість застосовувати допущення (прогнозні економічні кроки), правильність підготовки інформації на основі прийнятих допущень і адекватності її подання. Однак необхідно формувати громадську думку про престижність і корисність добровільного щоквартального проходження нових антикризових незалежних аудиторських перевірок стійкості. А також органам державної влади і впливовим громадським структурам необхідно активно сприяти введенню в Ради директорів акціонерних товариств незалежних директорів, котрі будуть проводити моніторинг стану підприємства і організовувати щоквартальне проходження підприємством аудиторських перевірок стійкості.

Нові аудиторські перевірки стійкості не будуть обтяжливими для дійсно стійких і фінансово здорових компаній – у них і так є фінансові плани (прогнози), які можна перевіряти, а їх звичайну бухгалтерську звітність аудиторі і зараз перевіряють щокварталу, лише не видають щокварталу публічних аудиторських висновків. Натомість інформація про успішне проходження аудиту стійкості і наявність відповідного аудиторського висновку буде дуже важлива для його контрагентів, клієнтів та інвесторів. В той самий час інформація про підприємства – потенційних банкрутів, може бути

своєчасно виявлена, ранжирування по ступеню «ризикованості» ділових контактів з цим підприємством і доведена до відома акціонерів.

Слід зауважити, що при повній позитивності нового аудиту є один момент – людський фактор, який потребує жорсткого контролю відносно питань етики і моралі аудиторів, пляма на репутації недопустима, але якщо всеж-таки негативне явище мало місце, це повинно означати заборону на їх професійну діяльність. Тому треба підсилити громадський контроль і контроль професійних об'єднань за відповідальністю і професіоналізмом аудиторів, що беруть участь в проведенні аудиторських перевірок стійкості. Окрім того, необхідно вводити жорсткіші вимоги до власників і менеджерів підприємств з боку держави і суспільства, бо вони повинні нести особисту відповідальність за результати діяльності підприємств і за виконання дій, які були з прогнозовані, але не виконані.

Ми вважаємо, що система нового аудиту може створюватися паралельно з функціонуванням системи аудиту, що діє згідно професійних аудиторських стандартів класичного аудиту. Для цього потрібно розробити «антикризовий» пакет професійних аудиторських стандартів аудиту стійкості. Українські аудитори у ініціативному порядку можуть взяти на себе розробку першого проекту «антикризового» пакету аудиторських стандартів аудиту стійкості і його представлення на обговорення українському і світовому співтовариству.

IV. Висновки. Здійснення запропонованих вище, або подібних заходів, що глобально розвивають сучасний аудит та адаптують його до сучасних суспільних потреб, неминуче. Питання лише в тому, який регіон, яка країна і коли виступить з ініціативою такої реформи аудиту та надасть аудиту нового сенсу і нових завдань. Ми упевнені, що новий аудит стійкості буде важливою складовою частиною нової економіки після кризи, розвиток якої потрібно планувати вже сьогодні.

Список використаної літератури:

1. Аудит [Текст] : учебник для вузов / ред. В. И. Подольский. - 2-е изд., пераб. и доп. - М. : ЮНИТИ, 2002. - 655 с. - ISBN 5-238-00150-9.
2. Гончарук, Я. А. Аудит [Текст] : навчальний посібник / Я. А. Гончарук, В. С. Рудницький. - 3-те вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2007. - 443 с. - ISBN 966-346-207-8.
3. Давидов, Г. М. Аудит [Текст] : підручник / Г. М. Давидов. - К. : Знання, 2004. - 511 с. - (Вища освіта ХХІ століття). - ISBN 966-8148-15-0.
4. Петрик, О. А. Аудит у зарубіжних країнах [Текст] : навчально-методичний посібник / О. А. Петрик, М. Т. Фенченко ; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. - К. : КНЕУ, 2005. - 168 с. - ISBN 966-574-370-8.
5. Петрик, О. А. Аудит: методологія і організація [Текст] : монографія / О. А. Петрик ; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. - К. : КНЕУ, 2003. - 260 с. - ISBN 966-574-455-0.
6. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22 квітня 1993 р. № 3126-ХІІ [Електронний ресурс] / сторінка «Законодавство України» сайту Верховної Ради. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>. – Заголовок з екрану.
7. Пшенична, А. Ж. Аудит [Текст] : навчальний посібник / А. Ж. Пшенична; Мін-во освіти і науки України, Полтавський ун-т споживчої кооперації України. - К. : ЦУЛ, 2008. - 320 с. - ISBN 978-966-364-643-5.
8. Савченко, В. Я. Аудит [Текст] : навчальний посібник / В. Я. Савченко ; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. - К. : КНЕУ, 2005. - 322 с. - ISBN 966-574-423-2.
9. Стандарти аудиту та етики. 2001 МФБ [Текст] : пер. с англ / Аудиторська палата України. - К. : Парітет-інформ, 2003. - 712 с. - ISBN 966-96293-0-6.
10. Усач, Б.Ф. Аудит [Текст] : навчальний посібник / Усач Б.Ф. - 4-те вид., випр. і доп. - К. : Знання, 2007. - 231 с. - ISBN 966-346-231-0.

Скорба О.А. Аудит стійкості підприємства – крок до подолання економічної кризи / О.А. Скорба // Економіка: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. - Вип. 257. - Т. 2. - С.507-512.